

DRAMA:

Tihi vrisci

Likovi:

Starija žena

Glas psihijatra

Duboki glas

Glas naratora:

Bol je najčešći problem zbog kojeg se ljudi javljaju liječniku, ali i najčešći simptom koji ukazuje na početak bolesti ili bolest samu. Je li je bol signal, simptom, emocija ili bolest? Zašto osjećamo bol? Uzroci boli mogu biti fizički, psihički, socijalni i duhovni. Bol je subjektivan osjećaj i nije ju jednostavno mjeriti. Kako ne postoje dvije iste osobe, ne postoje ni dvije iste reakcije na bol. Teško je, pa gotovo i nemoguće, uspoređivati biološki nastalu bol s emocionalnom, socijalnom ili duhovnom boli, ali sve one mogu biti uzrok velike patnje. Bol i uroda su isto tako povezani, kao jedan kontinuum, a nerijetko ih dijeli samo uska pukotina. Veza između boli i umjetnosti je čvrsta i neraskidiva. Mnoga su umjetnička djela nastala kao posljedica boli, što treba poštovati, ali nam je na ovaj način umjetnost i pokazatelj da ju treba koristiti i kao terapijsku tehniku kod onih koji pate u boli, ali i kao jedan od najsnažnijih načina senzibilizacije javnosti o problemu boli. Isto tako, umjetnost može biti jedan od najsnažnijih oblika edukacije zdravstvenih profesionalaca i onih koji odlučuju u vladinim institucijama o važnosti prepoznavanja i liječenja boli. Zbog toga smo se odlučili pokrenuti projekt „Komunikacijom protiv boli“, da bi kroz multimedijalne oblike ukazali na bol kao još uvijek sveprisutni svjetski fenomen i ljudsku patnju, koju kao humanisti svojim pozivom trebamo, želimo i hoćemo suzbiti. Samo kroz našu kreativnost i zajedničko činjenje dobra za ljude koji pate, možemo se dobro i mi osjećati. Sve je u ljudskom odnosu!

Kompleksnost i povezanost različitih komponenti boli osobito je izražena u sve češćem fenomenu samoozljeđivanja mladih, problemu o kojem se još uvijek premalo govori, a koji je zadnjih godina u stalnom porastu. Samozljeđivanje je aktivnost koja rezultira namjernim tjelesnim ozljedama na samome sebi, ali ne i pokušaj samoubojstva. To je sindrom koji se susreće u svim kulturama i društveno-ekonomskim slojevima. Najraširenija metoda je rezanje po površini kože s oštrim predmetima, osobito među

djevojčicama. Međutim, psihijatri se susreću i sa sve većim brojem dječaka koji koriste istu metodu. Samoozljeđivanje je uznemirujuće iz nekoliko razloga. Prije svega, čak 14-16% tinejdžera sklono je samoozljeđivanju, a taj postotak narastao je od 90-ih godina prošlog stoljeća. Mogući uzrok je sve raširenija depresija u mladima, koju često prati nanošenje ozljeda samome sebi. Nadalje, samoozljeđivanje je povezano s opasnostima za daljnje psihičko zdravlje, a osobito s rizikom razvoja graničnog poremećaja osobnosti u odrasloj dobi. Znanstvenici nisu sigurni zašto je samoozljeđivanje kod mladih u porastu i kako spriječiti taj trend. Kada pitaju mlade zašto si nanose ozljede, većina kaže da im takvo ponašanje pomaže u reguliranju prevladavajućih negativnih emocija, uključujući bijes, tugu i osjećaj odbačenosti. Ta funkcija reguliranja osjećaja može se pojavljivati zato što ozljede potiču izlučivanje endogenih opioda, kemijskih spojeva koje tijelo proizvodi kako bi umanjilo bol. U ponavljanim epizodama samoozljeđivanja, sustav izlučivanja tih kemijskih spojeva postaje učinkovitiji u smanjenju fizičke i psihičke boli. Bez obzira na to što samoozljeđivanje povećava mogućnost pokušaja samoubojstva i što je doista veliki postotak mladih posegnulo za ovom vrstom olakšavanja boli, još uvijek se o ovom problemu premalo govori. Kako prevenirati ovo ponašanje i liječiti ove osobe? Kako ih potaknuti da zatraže pomoć? Kome da se obrate? Kako doseći korijen koji potiče bol?

U prikazu koji slijedi približit ćemo Vam dio unutrašnjih doživljaja osobe koja se bori s ovim problemom.

Slijedi dio pjesme Black Tattoo Damira Urbana u verziji sa Stjepanom Hauserom:

Zemlja kao pauk plete mrežu oko nas, hitno trebam zraka, pluća su mi premala, jer ja sam crna rupa, black tattoo za ovaj grad, upijam iz tebe, lošše u dobro pretvaram, ja idem jer hoću do neba ne mogu ja sam black tattoo u koži zemlje zauvijek ja sam black tattoo, black tattoo i ostajem.

(U daljini pozornice nalazi se Starija žena koja prilazi sredini pozornice. Hoda par koraka i stane.)

Starija žena: Koliko je trebalo proći životnih situacija da se nađem ovdje? Već četvrti put... Ali ovaj će biti drugačiji. *(hrabri se)* Mogu ja to.

(Nastavlja hodati do sredine pozornice. Ponekad izgleda izgubljeno, kao da ne može pronaći put kojim krenuti da dođe do ordinacije. Za to vrijeme čuju se stihovi pjesme Damira Urbana Mjesto za mene: „Stoji netko usred mene, čistom voljom dodjeljen, tko me bira svog za sebe, sve što nosim kupuje“ S desne strane pozornice nalazi se stolac. Pored njega visok fikus. Starija žena pristupa stolcu dok se u pozadini čuje stih Damira Urbana iz pjesme Mjesta za mene poput jeke: „Ima li tu mjesta za mene?“ Promotri okolinu te sjedne na stolac. Glava joj je spuštена, ali ju podigne da izgovori rečenice)

Starija žena: „Tvoj život je drama“, rekli su mi. „Tvoj život je pun slojeva.“ Ali, oni ne znaju koliko su se puta obnavljali slojevi moje kože.

(U pozadini se začuju stihovi Damira Urbana pjesme Mala truba: „Pogledom pratim let dvije muhe, igraju se dok sjedim sam i čekam vrijeme da se vrati, a negdje iz daljine probija se, čuješ li je, mala truba traži put za njene riječi“. Starija žena se sklopča, a zatim slijedi njezin monolog)

Starija žena: Sklopčena na ovom uskom stolcu, u čekaonici, čekam. Što drugo mogu ovdje? Znam ovaj fikus. Svaki put ga pogledam i promotrim. Na istom je mjestu, ne miče se. Samo prašina na njemu varira. Pokoji žuti list. Umire li? Ne, unatoč tomu, on raste. Rastem li ja? Ima par posjekotina na lišću. Ograničen je teglom. Ja sam ograničena kožom. On će, poput njegovih žutih listova, isto odumrijeti. Jednog dana ću i ja požutjeti. Ali gdje? On zna gdje – u tegli. Gdje ću se nalaziti ja? U busu? Ležeći na travi? U jezeru? Na grani? Mičući žice iza TV-a? Brišući stare kazete? Čekaonica se puni. Toliko neispričanih priča ovdje sjedi. Čini mi se da se svi znaju. Koliko dugo dolaze ovdje? Gdje su bili? Puno pitanja, malo odgovora. Nijedan, štoviše. Ostaju mi ovi samo unutar moje kože, ranjivi i otvoreni. Ponekad ih zatočim u kakunu. Ali od njih nikad leptira. ODNjih nema svečanog leta. Nema divljenja. Oni su Pandorina kutija.

(Čuje se otvaranje vrata i uoči se nada u očima žene, međutim, Glas psihijatra kaže: „Ivana.“ Starija žena nastavi dalje)

Starija žena: Svi prolaze i odlaze, ja ostajem s fikusom. Nisam sigurna zašto ga toliko osjećam. Jer je stalan? Uvijek je tu. Ali i njemu se spuste rolete, kao i mojem kod kuće. Ali ovaj, unatoč svim negativnim emocijama koje dolaze, raste, opstaje. Bori se, ide dalje. Pogledam u plafon. Hrapav. Trake odvajaju svaki kvadrat. Odjednom osjećam sve. Predmete.

Ne ljude, za njih još nisam sigurna. Na zidu su otisci tuđih cipela. Tko je bio dovoljno hrabar da bude svoj i ostavi dio sebe ovdje? I onda svjetlost ispod vratiju. Ali..u koja vrata ući? Alice je znala, follow the white rabbit. Da, follow the white rabbit. Možda dođeš u Wonderland. U slučaju vatre, početak će curiti voda. Isprat će me. Možda mi to treba, ispiranje vanjskog, pa onda da uđe u moje pore i sagori sva ona kiselina što se nakuplja od gorkih iskustava. *(Pozornica se zamrača. Čuje se otvaranje vratiju. Zatim stihovi Damira Urbana i pjesme Jedna od onih bez naslova: „Sada me poništi, sve mane izbroji, sada me poništi, izmisli novoga mene“. Starija žena se nalazi na stolcu u ordinaciji. Ponovo se nazre svjetlo kada iza starije žene stane Glas psihijatra)*

Glas psihijatra: Kako ste?

Starija žena: Loše... kao i svaki borderline. Ja baš tome pripadam. Vidjela sam dijagnozu koja mi stoji na uputnici pa sam o tome zadnjih dana puno čitala.

Glas psihijatra: Zašto mislite da tome pripadate?

Starija žena: Jer veliki postotak njih se samoozljeđuje. Veze koje oko sebe gradim su nestabilne. Mijenjam raspoloženja u sekundama i minutama... Zato sam počela dolaziti k Vama. Danas sam odlučila reći Vam više o sebi. Donijela sam i svoje slike koje sam slikala zadnjih mjeseci.

Glas psihijatra: Zašto danas?

Starija žena: Jer mi je jučer pala vilica na pločice.

Glas psihijatra: Jeste li ju podigli?

Starija žena: Gledala sam ju. Često zamišljam da razbijem čašu ili najljepšu staklenu zdjelicu koju imam. Ispustim. Razbijem. I gledam. Stotine komadića razasuto ispred mene. Nešto tako jednostavno u meni izazove viku.

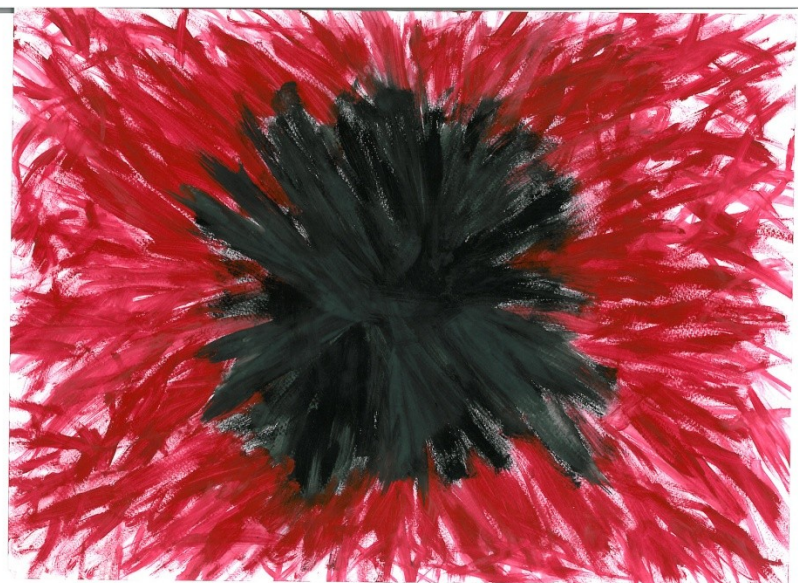
Glas psihijatra: Opišite mi tu viku.

Starija žena: Nekoliko glasova sukobljava se u meni. Nisu to halucinacije, to su unutrašnji dijelovi mene. Kao kada se sudare tamni oblaci. Jedan glas je crn, ogroman. Poput zvijeri. Počiva, spava. Ponekad se probudi, a ostali mu se boje suprotstaviti. Jedan je ja. On je razapet između svih. Jedan je dobar i pohvali me ako učinim dobro djelo. Biva nadglasan, pa sam izmislila Ženu u bijelom. Ona me tješi u teškim trenucima. Poput slojeva kože.

Glas psihijatra: Slojeva kože?

Starija žena: Da. Moja koža se cijedi i kapa. Svaki sloj prelazi u drugi. Površinu vide svi. Ponekad mi kažu da sam lijepa, ali ja se tako ne vidim. Ja vidim samo prevelik trbuh, ožiljke na licu i ružnoću. Svatko me doživljava na svoj način, ali ja najbolje znam tko sam. Ispod tog sloja...upoznajem sebe. Tamniji je od boje kože. Preljeva se do krvi. Svim navedenim

slojevima ja upravljam. Koliko duboko, na kojem mjestu, kako će izgledati... Ali ispod crvenog krije se tamno plavi sloj koji prelazi u crni. *(Na pozornici se pojavi slika Iznutra)*

Ako dođem do crvene, oslobodam ono što je ispod nje. Zvijer. Zvijer koju držim na velikim i krutim lancima.

Glas psihijatra: Što zvijer predstavlja? Mogu li i ja popričati s njom? *(Starija žena samo kima glavom: „Ne“)*

Glas psihijatra: Zašto?

Duboki glas: Jer nitko nikada ne pobijedi u njihovim svađama.

Starija žena: Zvijer moram kontrolirati. Inače će se rasprsnuti po magli i vraćati u obliku pepela koji pada s neba. *(slika se makne, pojavi se slika Glasova)*

Čini mi se da će njihove svađe trajati zauvijek. Glasovi. Vrijeme istječe, a oni čine pješčan sat. „Izdrži još malo“ često pomislim. Ali dok patnja traje, čini se da satovi namjerno usporavaju. Gubi se pojam o vremenu dok se note njihovih rečenica isprepliću jedne s drugima.

Glas psihijatra (*pokaže se slika Glasovi u moru*): Što predstavlja ova slika? Starija žena: Naziv je Glasovi u moru. Ljudska glava satkana od glasova.

Glas psihijatra: Što ako glasova nema, ako je more mirno? Ako je samo tu ono Vaše ja. Ako nema boli i patnje?

Starija žena (*nemirno*): Mirno more... Nema bure. Nema pokreta, nema događanja. Dosada. Ako nema boli, ima praznine. Nedostaje taj pokret. Ne želim uopće misliti o prosječnosti i praznini.

Glas psihijatra: A kako se osjećate kada Vam je ugodno? Da li možete osjetiti zadovoljstvo?

Starija žena: Ugoda je ugodna, vežem ju uz narančastu boju. Mogu osjetiti zadovoljstvo. Često iz mene bukt i onda puknem. Sretnom me čini kada su moji prijatelji sretni jer sam ih ja razveselila. Volim pisati i slikati, to podosta oslobađa. Volim pričati s jednim prijateljem koji isto slika. Također, slušanje glazbe obožavam. Dnevno slušam minimalno sat vremena. Kada sam bila studentica, slušala sam glazbu minimalno dva sata dnevno. Veseli me dizajniranje web-stranica te uređenje interijera i eksterijera.

U pozadini se čuje dio glazbe (Unfinished life...)

Glas psihijatra: Kako bi izgledala ova slika da se osjećate dobro?

Starija žena: Bila bi narančasta. Toplina. Toplina koja se topi na dodir leda. Led susrećem svakodnevno, u padu vilice, prosutom brašnu, sve što izmiče kontroli...

(pojavi se slika Kontrola)

Glas psihijatra: Kontrola? Kao na ovoj slici?

Starija žena: Baš tako, kontrolu. Svaka crta je napravljena onako kako sam ja htjela. Kao da uzmete ravnalo i krenete crtati geometrijske oblike. Sve ima svoje mjesto. Ali tada nastupa nemir, nered. Prskala sam i poremetila njihovo postojanje. Unatoč tome, i točkice imaju svoju pozadinu. Ja sam odabrala boju koju sam htjela, koristila sam je pod određenim kutovima, u određene dijelove papira.

Glas psihijatra: Što ako nema kontrole?

Duboki glas: Bum! *(uz zvuk glazbe)*

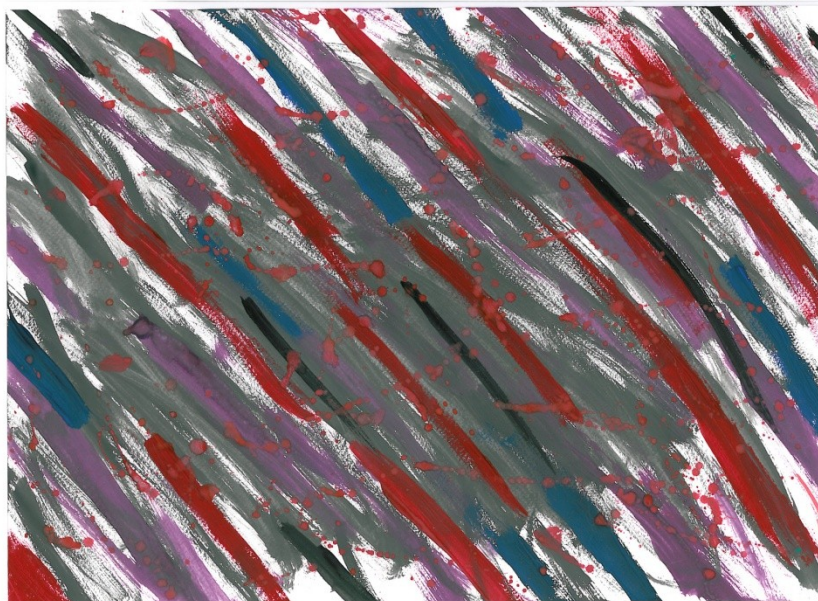
Starija žena: Rasulo. Bilo bi me posvuda. Raspršila bi se po zraku, ali bila bih toksična. Ako spojim sve dijelove sebe dogodit će se nešto poput kemijskog spoja. Ali on izaziva eksploziju. Sagorijevanje.

Glas psihijatra: Vi kao da odvajate sebe na dijelove?

Starija žena: Da. Postojim ja koja sam vedra i dobra osoba, ali postojim i kao ozbiljna, tužna. Ne mogu ih spojiti i gledati kao cjelinu, puninu. Boljelo bi više druge nego mene. *(makne se slika Kontrola)*

Glas psihijatra: Pa što je to bol za Vas?

Starija žena (*odgovara poput asocijacija, ubrzano*): Staklene ruke. Suze. Glavobolja. Sivilo. Magla. Crnina. Crvena boja. Prekriveni zidovi. Tempere u kasnim noćnim satima. Noć. Tišina. Bijes. Nemir. Oštri predmeti. Skučena koža. (*zastane. Pojavi se slika Uragan. Prisjeća se*)

Jedna prijateljica mi je rekla da je za nju emocionalna bol poput oluje. Uragana. Stoji usred njega i sve što može čini jest čekati da oluja prođe. Problem nastaje ako ju uragan uhvati. Vrti se poput njega, postaje još više slaba i zatim klone. (*slika se makne*)

Glas psihijatra: Pokušaj objasniti kako ti osjetiš bol.

Starija žena: Uvijek počne od staklenih ruku. Ako ih razbijem, bosa ću hodati po krhotinama. Njihova senzitivnost postaje zapaljiva. Taj svjetleći plamen okupira moje oči. Koliko još mogu podnijeti? Moja koža je prepuna ožiljaka, ali moja duša...ona je izgrađena od njih. Stojim sama usred oluje. Postoji samo jedna nada – da će bol napokon prestati. Sjećam se... ponekad bih sjedila pored prozora i promatrala ptice. Slušala bih njihov pjev. Oduvijek sam željela odletjeti s njima. Ali ja se bojim letenja. Svaki put kada bih pokušala, udarila bih tlo. Ovako sam sigurna u svojoj krletci. Ja sam ta koja nosi bol. Ona je moj suputnik. Osjećam svaki njezin dodir, svaki njezin miris. Zgrabi me i vuče u beskrajnu dubinu. Tek poneki šum valova udara o obalu u daljini. Ali i taj zvuk postaje potisnut i ostavlja za sobom samo maglu. Više ne mogu disati. Ne mogu dotaknuti zrak, ne mogu više čuti ptice, ne mogu doseći tuđe ruke. Padam. Moje tijelo je teško. Poput crne rupe pijesak ga uvlači još dublje. Oči su mi zatvorene, ali znam kuda idem. Više se ne želim otimati, ne želim plivati. Ovdje se osjećam

sigurno. Ovo je moj prostor, prepoznajem ga. Jedini osjećaj koji mi upotpunjuje dušu. Bol. Gorko-slatka bol. Bol u meni je puna. Ona se širi i obuzima. Uvijek je tu. Čeka. Javlja se iz straha ili traume. Nastupa veličanstveno i oduzima sve. Tada vlada samo ona. Nema boju, možda jedino zatupljujuć zvuk. Bol jest. I jedino tako se ona može opisati.

Glas psihijatra: Gdje se, za tebe, nalazi bol?

Starija žena: Ponekad, u utrobi je. Želiš ju rastvoriti i povaditi sve van. Odbaciti ju i otići. Ali ona i dalje stoji u tebi, njezina glad postaje sve veća. Ponekad, u zori je. Prevari te i povjeruješ u novi početak, a zapravo te vodi u tamnu noć. Sjećam se prvog okusa boli, kako se spretno provukla i umiješala među moje prste. Plesala je u mojim organima i razvila crnoću. Poput stajanja na kiši; osjećaš svaku kapljicu kako udara tvoju kožu. Poželiš pobjeći, ali postoji nešto umirujuće u tome. Miris kiše popunjava ti pluća, ali ne možeš ga zadržati. On eksplodira i obuzima ti srce. Znae, doktorice, sve je više praznih stranica u dnevniku. Poneka rečenica prikrade se olovci i ispiše par slova. Obično je to - odlazak. Ostaviti sve. Iste greške, ista ponavljanja. Ista ograničenja, iste riječi. Iste krovove, isti asfalt, isti miris sutona. A opet ostajem ovdje. Viđam ista lica, iste isprazne ulice, iste kafiće pune ljudskih glasova čiji žamor umara moje kapke i usnice. Tišina. Tišina popunjava ono što je ostalo među riječima.

Duboki glas: Pod ovim svjetlom mogu dobro vidjeti tvoje ožiljke.

Starija žena: Nisu svi ožiljci vidljivi. *(pojavi se slika Kako počne rezanje)*

Glas psihijatra: Vi se znači režete već...

Starija žena: Od svoje petnaeste godine..

Duboki glas: Zar ne vidiš da ti nema pomoći? Beznadan si slučaj.

Starija žena: Prestani.

Duboki glas: Ja sam uvijek tu uz tebe, glas koji ti govori istinu.

Glas psihijatra: Kako je to počelo?

Duboki glas: Prvi put kad se zarezala bila je na početku adolescencije. Soba joj je bila puna slika djevojaka koje se nalaze u kadama punim krvi. Napetost je postala neizdrživa. Kad god bi ju njezini članovi obitelji pitali što joj je to na ruci, dali bi sami sebi odgovor. „Bila si nervozna?“ rekli bi. Sve što je morala raditi jest odgovarati s: „Da.“ Trebali su joj dati da sama odgovara na pitanje: „Zašto?“ Ne bi se tako lako izvukla.

Starija žena: U toj sobi nije bilo sata koji je išao dobro. Sve je bila jedna velika rupa vremena. Slike polijepljene po zidu. Gledala sam u njih. Nosila sam crno. Odjećom sam iskazivala svoju bol. Plakala sam gotovo svake noći. Pritisak u prsima. Glava me boljela od silnog plača. Nekoliko godina kasnije, u jutro maturalne večere, pogledala sam se u zrcalo. Crvene točkice oko očiju. Prošlu noć lijevale su se suze, a pritisak u čelu bio je prevelik. "Neću valjda takva na maturalu?" pomislim. Ali već sam imala odgovor ako me netko pita: "Nije to ništa strašno, samo je pukla...žilica." U stvarnosti, meni je pucala duša. Sjećam se kako su završile te slike. Stajala sam u sobi i gledala ih. Tišina je plela moj bijes. Potrčala sam i popela se na krevet, agresivno sam ih skidala sa zida, bacala sam njihove ostatke na pod. Drapala sam ih i vukla. Više nije bilo slika, prividno je moje stanje "zanimanja u takve slike" stalo. Sakrivanje mi je uvijek dobro išlo. Ali, trebalo je vremena da se naučim. Moj odnos s ocem i majkom je konkretan. Nikada nisam davala previše informacija o sebi niti su oni to od mene tražili. Također, shvatila sam da na vidljivom mjestu ne mogu imati ožiljke. Bila je zima pa sam povukla crte na ruci još par puta. Nakon toga, krenula sam na noge. Ipak, te godine otišli smo na more. Rekla sam da je ožiljak...posljedica brijanja. Nitko ništa nije posumnjao. Nakon toga, počela sam se rezati ondje gdje nitko nikada neće moći vidjeti - donji dio abdomena. Ispod te kože nalazili su se moji jajnici. Vrlo ju je lako zarezati jer je takna i osjetljiva. Idealno mjesto. Ipak, i ti ožiljci su izbljedjeli. Prošlo je nekoliko mjeseci i poriv se povećao. Odlučila sam rezati na boku na mjestu koje prekrivaju gaćice. Ono što se mislilo da je samo faza početka adolescencije produžilo se na moj mladenački život, i eto, još traje. Ali rezanje je osobno... *(makne se slika Rezanje)*

Glas psihijatra: Cijelo vrijeme nitko nije znao za to?

Duboki glas: Ne. Vješto je skrivala. Koristila je šestar. Nitko nikada ne bi posumnjao. Na njega se gleda kao na još jedno matematičko pomagalo. *(Pojavi se slika Ludilo – prvi stadij)*

Starija žena: I meni je bilo pomagalo, samo na drugačiji način... Krv je oslobađajuća. Onaj osjećaj kada si ti taj koji kontroliraš koliki pritisak želiš načiniti na koži. Ali nije samo u tome, već i u vizualnom. Volim vidjeti te crvene tragove, tada moja bol postaje vidljiva, napokon stiže na površinu. Više se ne moram boriti. Oslobađam ju. Ponekad legnem na krevet i pogledam u strop nasmiješena lica. Da, to je ta fizička bol koja mi odgovara. Mogu disati. Napokon sam nešto učinila kako treba. *(makne se slika Ludilo – prvi stadij)*

Duboki glas: Kada padne noć...

Starija žena: Sve postaje stvarno. Ako dotakneš zid, ne osjećaš samo njega. Osjećaš kako je napravljen. Svaki poster koji si na njega stavio dok si bio tinejdžer. Koliko je tajni čuo taj zid? Uvijek me zanimalo, ako dovoljno dugo gledam u taj mrak..hoću li postati poput njega?

Duboki glas: U tome je trik. Iako se bojiš mraka, to je jedino mjesto u kojem potpuno možeš otkriti svoje osjećaje.

Glas psihijatra: Rekli ste mi da ste još i prije početka reznja intenzivno komunicirali putem interneta...kakav je to bio svijet i kako ste ga vi kao djevojčica doživljavali?

Starija žena: Imala sam blog. Svidjelo mi se što mogu pisati dnevnik. Međutim, vidjeh par blogova koji su bili mračni i depresivni, zanimalo me zašto se tako osjećaju pa sam ih počela čitati te pokušavala razvedriti ponekim komentarom i dati što bolji savjet za situaciju u kojoj se nalaze. Progovarala sam na blogu o samoozljeđivanju, bilo je puno mladih koji su činili isto, ali nismo to poticali, već smo jedni drugima bili podrška. Jedni drugima smo pričali o svojim problemima i što nas muči. Zapravo, samo smo trebali nekoga tko bi nas poslušao i kome bismo se mogli povjeriti, a na internetu smo više-manje anonimni pa nam je to odlično

poslužilo. U dugim razgovorima odgovarali smo jedni druge od loših djela. Vrlo je pomoglo kada bi netko popratio primjerom iz svog života zašto se nekoć osjećao poput nas. Znao si da nisi sam, ima još ljudi koji se tako osjećaju. Ja se nisam nalazila u takvoj okolini s kojom bih mogla dijeliti toliko stvari koje su me privlačile i zanimale tako da sam podosta poznanstva pronašla na internetu. Doživljavala sam to pozitivno jer sam mogla opisati svoju bol i što me muči. Ljudi koji su odgovarali na posteve bili su podosta osjećajni i puni razumijevanja što je izgubljenoj petnaestogodišnjakinji podosta odgovaralo.

(prikaže se slika Ludilo – drugi stadij)

Glas psihijatra: Kako se osjećate dok se režete? I poslije toga?

Starija žena: Čin rezanja je nevjerojatno ugodan. To je oslobađanje emocija. Tako su se Indijanci „rezali“ jednom mjesečno da bi pustili iz sebe zle duhove. Nešto slično se odvija i u meni. Oslobađanje emocija, smirivanje, osmijeh na licu. Nakon toga osjeća se balans. Olakšanje. I mene i osobe poput mene bole većinom emocije koje se nakupljaju u njima, one su duboke i te osobe su često pretjerano hipersenzibilne. Svjesna sam da sam upotrijebila riječ pretjerano i prefiks hiper u jednoj rečenici. Trebaju izgraditi veliku količinu snage. Ali i kada to ne rade, to je veliki uspjeh jer su izdržali. Ima puno ljudi koji se režu i broje dane koliko je prošlo od zadnji put kada su se rezali. Ohrabruju se, ali ako to ponovo učine slijedi razočaranje. Ipak, počinju opet brojati. I tako znaju napisati koliko dugo se nisu rezali i to im daje snagu. Ali te osobe trebaju podosta potporu okoline.

Glas psihijatra: Rekli ste mi da u zadnje vrijeme govorite prijateljici da ste se rezali kad se to dogodi. Kako joj to kažete?

Starija žena: Normalno. U rečenici. Ima veliko početno slovo, razgotke, slova imaju dijakritičke znakove, koristim zareze i točku na kraju. Ali to nije svakidašnja rečenica jer svaka riječ ima težinu. Težinu koja njima nerijetko nije jasna, a običnom čovjeku je užasna i skandalozna. Možda bi me čak i smjestili u crnu kroniku. *(makne se slika Ludilo – drugi stadij)*

Glas psihijatra: Jeste li razmišljali o karijeri? Što biste zaista voljeli raditi?

Žena : Oduvijek sam voljela glumiti; uvući se pod kožu liku i istražiti njegove mane i vrline. Prolazila bih rečenice koje izgovara kao da su moje. U svakom liku ostavila bih dio sebe. Život bi mi bio ispunjen kada bih znala da sam pomogla nekome kome je bilo jako teško. Tko će u mojim umjetničnim radovima naći spas i reći: „Ova pjesma mi je jako pomogla u teškim trenucima“ ili „Ovaj tekst me podosta inspirirao, nisam se osjećao više sam, netko se ipak osjećao poput mene“. Želim da drugi shvate da ima izlaza. To bi bio moj izlaz.

Glas psihijatra: Biste li si dozvolili uspjeh?

Starija žena: Osjećaj da sam uspjela u nečemu meni je privremen. Uvijek bih se gurala dalje. Ali to guranje nije nužno pozitivno. Osjećaj se izgubi i ja ostanem sama s vanjštinom svog trijumfa. Bože, danas stvarno puno toga otvaram, mogu li Vam vjerovati?

Glas psihijatra: Možete.

Duboki glas: Vjerovati nekome? To se odavno potrošilo.

Glas psihijatra: Htjeli ste mi prošli puta ispričati zašto niste išli van s prijateljima?

Starija žena *(kao da se trgnula iz misli)*: Trebala sam otići van. Nisam.

Duboki glas: Imaš grozne noge.

Starija žena: Bila sam umorna.

Duboki glas: Odvratno izgledaš.

Starija žena: Boljela me glava.

Duboki glas: Trbuh ti je prevelik. Idi kada ćeš biti mršavija.

Glas psihijatra: Ova slika.... *(pojavljuje se slika 9876543210)*

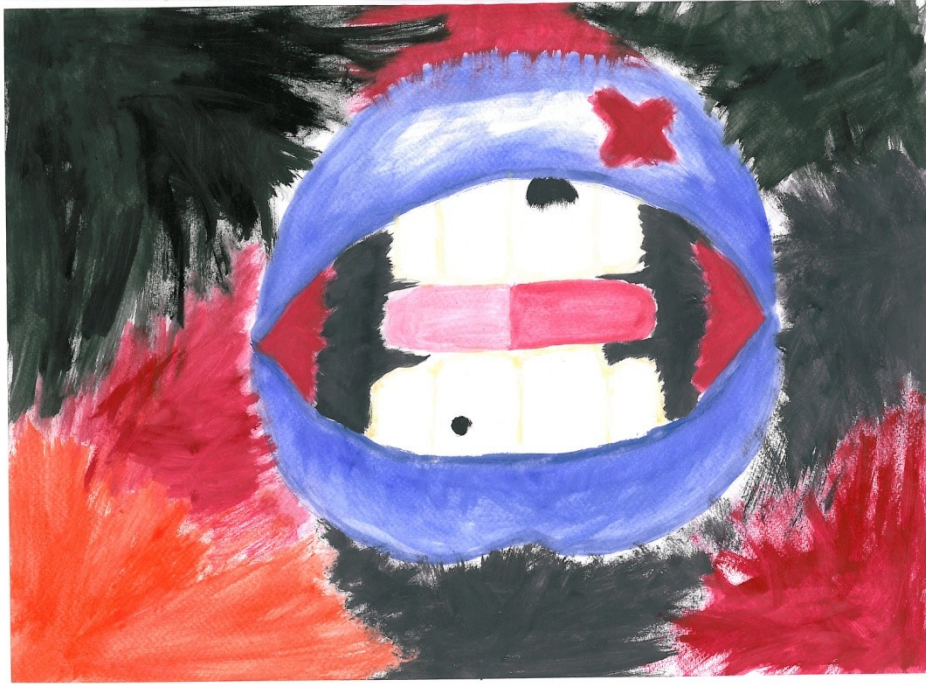

Starija žena: Glava je nakrivljena, tijelo je sivo, kao da je isušeno, bijele crte predstavljaju rebra koja su u odumiranju, a u okomitom položaju ruke koje su toliko uske, vrat je isto uzak, ipak, crnilo to drži na okupu u tijelu sve dok ne proždere potpuno. Crno oko tijela. Opsjednutost brojevima, pa se slika zove 9876543210. Brojanje kalorija, da smršavim, od 9 prema nuli, da se postigne nula, savršenstvo.

Glas psihijatra: Što vidi Vaš pogled u ogledalu?

Starija žena: Pogled u ogledalu vidi tijelo. Tijelo kojem je prevelik trbuh. Ne mogu vam opisati kako postanem sretna kada vidim da smršavim i imam ravan trbuh – gotovo da mi suze krenu od sreće. Vidim problematičnu kožu, deblje noge, nesigurnost. Ne sviđaju mi se oči jer me podsjećaju na zmiju. Mrzim se pogledati u ogledalo kad sam slaba i na rubu plača, ne podnosim svoj pogled. Izgledam ranjivo i slabo.

Glas psihijatra: Što predstavlja ova slika? (*pojavi se slika Tablete*)

Starija žena: Strah. Kada sam prvi put došla kod Vas u ordinaciju bila sam iznimno skeptična oko uzimanja tableta. (*pogleda sliku*) Usta su plava, kao da su promrzla, ugušena. Iz ustiju izvire glad koja otima sve što joj je na putu. Tada dolazi do dileme. Popiti tabletu ili ne? Premalo znanja dovelo me da mislim kako tablete ne pomažu ni u čemu. Ali Vi ste mi objasnili nuspojave i što te tablete točno rade u mom tijelu odnosno mozgu. Koristili ste opširno znanje iz anatomije i približili ga mom jeziku. Zubi su truli na slici, to je moje neznanje. Pritisak izvana koji na mene djeluje postavlja mi to pitanje. Prečesto doktori samo daju tabletu i kažu pacijentu: „Ovo će ti pomoći u...“ Ovisi koju bolest pacijent ima. Nitko ti ne kaže da postoji mogućnost mučnine, glavobolja, tremora. Nitko ti ne kaže da mu se možeš javiti, ako imaš nekih drugih tegoba pa da te liječnik uputi smiješ li popiti određenu tabletu. Očekuje se od nas da pročitamo upute, ali liječnik je taj koji mi je propisao tablete. Ne čini li to i njega dijelom odgovornim? U današnjem društvu, zar ne možemo odvojiti par trenutaka za drugu osobu i reći joj što će utjecati na njezino tijelo i na koji način? Iznimno me strah što će biti kada prestanem s trenutnom terapijom. Kako ću se oporaviti? Hoće li se moje tijelo previše naviknuti na tablete? Sve te misli roje mi se u glavi, ali čini mi se da na njih liječnik nerijetko ne obrati pozornost sam. Nakon što ste mi Vi objasnili zašto je bilo potrebno promijeniti pojedinu terapiju i zašto mi trenutna odgovara, bilo je puno lakše podnijeti promjene meni i drugima. Moji prijatelji vjeruju da će mi ovo pomoći, prvenstveno kada su me vidli u groznim stanjima.

(*makne se slika Tablete*)

Glas psihijatra: Što je partner rekao na to? Imate li sada partnera?

Starija žena: Povjerenje je u meni istrunulo. Nema nikoga godinama da zalije ružu, pa da možda procvjeta. Imala sam... loša iskustva. Zna li kako sve djevojke maštaju o prvom putu? Susrest će dečka koji će ih voljeti, on će ju polegnuti na krevet i sve će biti obavijeno velom tajne. Ja sam u to doba pila tablete na svoju ruku. Otišla sam u ljekarnu i kupila antidepressive. Jedan dan sam ih popila... malo više. Pila sam tu večer. Napila sam se. Bio je jedan dečko koji mi se sviđao. Znao je da sam djevica. Otišli smo u šetnju... Ali završili u javnom wc-u. Iskoristio me. Bio je trijezan. Kasnije smo se viđali... Gotovo uvijek bi došlo do seksa. Bila sam objekt. Sve je bilo orijentirano na ugođavanju njemu. Tijelo je cjelina koja se lako oštetiti. Ali ožiljci na duši su dublji. Nikada nisam s muškarcima ostvarila dublju komunikaciju. Moje tijelo je isušeno. Ovaj događaj se još događa... Ponavlja... U mojoj glavi... Iskorištena... Bačena sa strane. Nakon što je završio, ne bih osjećala ništa. Previše sam vidjela. Ali iskopala sam dovoljno duboku rupu za sva sjećanja. Njihova težina gradi okove. Vjerojatno je otišao zbog moje ispucale kose. I mog iskrivljenog tijela. Da sam element, bila bih neki koji su ljudi izmislili. Kao takvog, treba me jedino uništiti.

Glas psihijatra: Imate puno okova?

Starija žena (*zatvori oči, izgleda kao da se pokušava svega sjetiti*): Previše. Boli me kada odem van, a sram me mog tijela. Boli me kada trebam s nekime popričati, a nikoga nema. Sva ova sjećanja o ljudima koji odlaze, skrivaju istine od mene, napuštaju me bez objašnjenja.. Činjenica da trebam živjeti s ovim je moja krivnja. Ja sam im dopustila da me opkole. Ludim, zar ne? Svaki dijelić mene je izluđujući. Zatvorena sam između četiri zida, ali mi se približavaju. Ne mogu dosegnuti vrata. (*postaje sve više bijesna*) Osjećam pritisak sata, vrijeme istječe! Derem se! Trebam pomoć, ali sve što osjećam je bol kako me obuzima. Živi u meni i raste, i raste, i raste i ne mogu to više podnijeti! Vidite, odlazi tramvaj. (*pokazuje udesno kao da je prošao tramvaj, ali se Glasovi međusobno pogledaju jer ne vide ništa*) Imam želju nekome upasti u stan i praviti se da ondje oduvijek živim. Znat ću taj kauč, gdje mi je soba i da je lončić u trećem ormariću polupan. Nedostaje mi ludilo u glavi svih boja. Mislim da postajem siva. Izgleda prazno. Kostur koji visi sa stropa. Inficirana sam, ovaj virus poprima moj oblik.

Glas psihijatra: Jeste li ste razmišljali i o smrti?

Starija žena: Često. Zapravo, postoje trenuci kada se bojim smrti i kada ne. Strah je više baziran na instinktu za preživljavanje. Npr, ako auto ide prema meni, maknut ću se u stranu. No, ima dana kada se osjećam iznimno loše i autu se ne bih izmaknula. Stajala bi i gledala ga. Da mogu, upoznala bi smrt i s njom popričala, nešto kao Bergmanov film The seventh seal.

Iznimno me intrigira i uvijek volim nešto pročitati o smrti. Proučavala bih ljude na sprovodima, prvenstveno one koji dođu tamo više iz poštovanja i nakon njega dođu doma. I onda počinje njihova rutina. Kako su reagirali na to što te osobe više nema? Je li im se promijenilo išta u životima nakon tog iskustva? Poštujem smrt. I možda me smeta činjenica da je ona samo trenutak, ja bih ju htjela ispitati. Često razmišljam kako bi bilo da umrem na koji način. Suicid, prirodnim putem, postepenom autodestrukcijom. Ali to su više scene u mojoj glavi i kako bi se one realizirale. Kako bi drugi reagirali? Tko bi bio na sprovodu, tko bi shvatio moju smrt?

Glas psihijatra: Kako gledate na pojam života?

Starija žena: Život je iznimno kompleksan. Sastoji se od ljudi, predmeta, prirode... Generalno ono što se događa i što je stalno. S druge strane, život je samo trenutak. I dok sam Vam već izrekla tu rečenicu, on je prošao. Ali sada se odvija opet i opet i opet i opet. Može se promatrati iz nebrojeno puno perspektiva. Možemo ga gledati u godinama, stoljećima, mjesecima. Prema tome ga adaptiramo kao vrijeme. No, možda za njega vrijeme ni ne postoji, možda postoji samo jedan trenutak koji je nemoguće izmjeriti. Ali život je jedan. Iskoristi ga kako znaš i možeš i u skladu s prilikama. Smrt će se dogoditi kada se dogodi. Osim ako ju sam ne iniciraš.

Glas psihijatra: Imate li želju da se riješite ove boli?

Starija žena (*tjera Glasove*): Maknite se! Trebam kontrolu. Ova žed u meni mora biti utažena. Svaki put kad se molim bogu, nekako završim kod vraga.

Duboki glas: Izbaci sve iz sebe.

Glas psihijatra: Polako, smirite se.

Starija žena: Ne mogu se smiriti! Želi iz mene van, kuca na vrata, već je ovdje! Pomozite mi, sakrijte me!

Duboki glas: Nema mjesta gdje ćeš se sakriti sada! Dolaze!

Glas psihijatra: Gdje da Vas sakrijem?

Duboki glas: Njoj nitko ne može pomoći.

Starija žena: Bježite! Maknite se!

Duboki glas: Otjeraj ih sve od sebe.

(*Glas psihijatra izgleda iznenađeno*)

Starija žena: Ušuti! Gdje sam stavila britve? (*pretražuje sve oko sebe i odjednom se zadere na Duboki glas*) Gdje si ih stavio?!

Duboki glas: Ispod kreveta. (*Starija žena pogleda, ali ih ne nalazi, odlazi do Dubokog glasa*)

Starija žena: Tebi je ovo igra?? Ja gorim, mene sve iznutra proždire i traži. Bol, bol me razdire. *(Duboki glas se uplaši i lagano nestaje)* Uzet ću bilo što. *(baca stolac sa strane gnjevno)*

(Padne na sred pozodnice na sve četiri noge)

Starija žena: Gubim...gubim razum. *(lupa se po glavi)* Izlazite van! Pustite me! ... Gdje sam? Tko sam?

Glas psihijatra: Kako se osjećate?

Starija žena *(počne puzati do početka pozornice, pojavi se slika Dva reza)*: Tijelo mi odustaje... *(Zaustavi se, gleda u publiku te reče)* Možete li vidjeti bol sada? *(stavi prst na usne kao da ih sve umiri)* Šššš... Spavaju.

Glas psihijatra: Tko?

Starija žena: Demoni u mojoj glavi

Rekli su mi da će sutra ponovo početi

Kada će ovaj krug završiti?

Ruže u vrtu mom

Slabe su i ne mirišu

Čak i kada se sunce uzdigne

Hodam kroz pakao

Rekli su mi, nemoj da te prevari

Uvijek će se vratiti

Tko, pitala sam

Demoni u tvojoj glavi, rekli su mi

Demoni u tvojoj glavi, rekli su mi

(makne se slika Dva reza te se izvede dio pjesme Damira Urbana Ruke)

Glas psihijatra: Uхватите се за моју руку!

Starija žena: Za ruku. Bože, izgubila sam kontrolu.

Glas psihijatra: I pokazala bol.

Starija žena: I što sada? *(zbunjeno, ali smirenije, iznenađena)*

Glas psihijatra: Vidim da je Vaša bol iznimno jaka. Dobro je da ste pokazali svoju bol i da ste danas došli i otvorili to veliko poglavlje svog života. Bilo je zatvoreno u vama, u tijelu I umu, nepodijeljeno.

Starija žena: Čudno, nekako mi je sada puno lakše....Uvijek sam se bojala o tome govoriti, uložila toliko energije da to skrivam, bila u neizdrživoj tišini.

Glas psihijatra: Tihi vriskovi!

Starija žena: Izgleda. A sada sam glasno vrisnula...

Još u ranim uspomenama psihijatar mi je uvijek bio osoba koja zaslužuje puno respekta jer se bavi teškim slučajevima, shizofrenijama... Međutim, nisam znala da se bave i slučajevima kao što je moj, pa i lakšim. To sam saznala postupno kad sam počela dolaziti. Nastavila sam dolaziti jer sam osjetila da mogu biti ono što jesam, iako meni općenito treba puno vremena da se otvorim, ali podosta ovisi o Vama.. Da nisam bila toplo primljena, vjerojatno bih nakon nekog vremena prestala dolaziti. I kad bih vidjela da nemate entuzijazma prema onom što radite, da sam vam ja samo dijagnoza ili broj.

Glas psihijatra: Nitko nije savršen. Viđat ćemo se i dalje, a tu Vam je i moj mail. Slobodno mi se javite, pišite i šaljite mi to što pišete o sebi, kao i to što slikate... Mislím da smo, nakon današnje seanse, zajedno spremne skidati Vaše okove. Ne bojte se, zajedno ćemo uspjeti!

Ide glazba – L. Beethoven

KRAJ